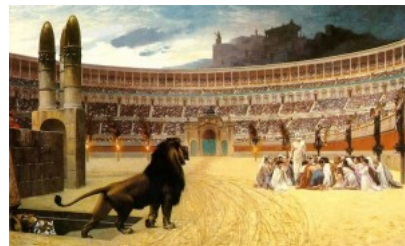

«Είναι δυνατόν τόσοι κόσμος να πιστεύει σε ένα ψέμα;»

“Είναι δυνατόν τόσοι μάρτυρες να έδωσαν την ζωή τους για έναν μύθο;”

Μια συχνή ερώτηση από τους απολογητές, που για αυτούς δεν είναι ερώτηση αλλά “διαπίστωση” και σημαντικό επιχείρημα όπως νομίζουν. Σίγουρα η

ποσότητα είναι ένα θέμα που δεν μπορείς να αγνοήσεις, είναι όμως η ποσότητα η ένδειξη για κάτι ποιοτικό; Είναι ένδειξη για κάτι αληθές; Μάλιστα, όταν αναφερόμαστε στην ιστορία έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί ο Φασισμός χρησιμοποίησε συχνά την λογική της πλειοψηφίας για να πετύχει τους σκοπούς του. Το λάθος αυτό συμπέρασμα προέρχεται από την “συμπεριφορά αγέλης”: “Ό,τι πιστεύει η ομάδα που ανήκουμε είναι και το σωστό, όσο πιο μεγάλη η ομάδα τόσο σωστότερο”.

Η αρχή της πλειοψηφίας

Δυστυχώς η ποσότητα δεν αντιστοιχεί με την ποιότητα. Αυτό είναι ξεκάθαρο σε όποιον έχει λίγο μυαλό. Σε μια κοινωνία και στο επίπεδο των ανθρώπων που την απαρτίζουν, αν επικρατεί η γνώση και η λογική δεν θα υπήρχε πρόβλημα με την δόξα της πλειοψηφίας. Δυστυχώς, οι πολλοί παρασέρνονται εύκολα, από τους δημαγωγούς, από τους εμπόρους, από τους διαφημιστές, από τα ΜΜΕ, από αυτούς που ομιλούν ωραία και ευχάριστα και αυτούς που χαϊδεύουν τα συναισθήματα και σκοτίζουν την λογική. Η ποιότητα λοιπόν προέρχεται από ένα συνδυασμό παραγόντων, που δυστυχώς αν και θα έπρεπε, δεν είναι στις προτεραιότητες μας η ανάδειξή τους. Μερικοί τέτοιοι παράγοντες είναι η γνώση και διάκριση των ανθρώπων, η μόρφωσή τους, η κοινωνική συνοχή σε βασικές αρχές, η προτεραιότητα του νόμου. Πώς όμως και γιατί είναι σημαντική η αρχή της πλειοψηφίας;

Αν παρακολουθήσουμε την λογική του Αριστοτέλη (*Πολιτικά*), θα βλέπαμε ότι η μοναρχία ήταν το αρχικό πολίτευμα διοίκησης. Τα πλεονεκτήματά της ήταν, η ταχύτητα των αποφάσεων και η ευελιξία της, με την απαραίτητη προϋπόθεση φυσικά, ότι ο μονάρχης είναι ένας τέλειος ηγεμόνας από κάθε άποψη, και κάνει ό,τι κάνει, μόνο για τον συμφέρον του λαού του και όχι το δικό του ή της οικογένειάς του ή της φατριάς τους. Φυσικά αυτό είναι σπανιότατο και το

δύσκολο είναι με ποιά διαδικασία θα επιλεγεί αυτός ο “υπεράνθρωπος”, πως εξασφαλίζεται ότι η επιλογή αυτή είναι η καλύτερη και τέλος, ασχέτως πώς και αν γίνει αυτό, ποιός και πώς θα τον διαδεχθεί.

Επειδή τέτοια διαδικασία δεν υπάρχει, συνήθως αν δεν υπάρξει προηγουμένως μια ανατροπή η συνέχεια γίνεται κληρονομικά, ή με την επιλογή από τον προηγούμενο και όλα αυτά μέσα σε μία κατάσταση ίντριγκας ή και αλληλοεξόντωσης για τους μελλοντικούς διαδόχους ή τους επίδοξους διεκδικητές. Φυσικά, αυτό δεν δουλεύει υπέρ της κοινωνίας και το τελικό αποτέλεσμα είναι συνήθως αρνητικό γιατί η εξουσία εκμαυλίζει.

Η αριστοκρατία, που διαδέχθηκε στις κοινωνίες την μοναρχία, προσπαθεί να επιμερίσει το πρόβλημα, μεταφέροντας την ευθύνη και την δύναμη σε περισσότερους, αλλά τελικά λίγους και φυσικά δυνατούς κοινωνικά ή οικονομικά ή με κάποιο άλλο κριτήριο. Τέλος στην εξέλιξη των πολιτευμάτων η δημοκρατία επιμερίζει το θέμα της διακυβέρνησης ακόμα περισσότερο, βάζοντας το μεγαλύτερο κομμάτι των πολιτών στο παιχνίδι της εξουσίας με όλα τα θετικά του και τα αρνητικά του. Έτσι μια απόφαση/διοίκηση αν θα είναι καλή ή όχι, εξαρτάται από την θέληση και την αποδοχή του μεγαλύτερου μέρους της κοινωνίας στηριγμένη στην αρχή της πλειοψηφίας. Όσο φυσικά επιμερίζεται η εξουσία, τόσο και η ταχύτητα και η αποφασιστικότητα στην λήψη αποφάσεων επιβραδύνεται, αλλά δεν μπορούμε σε όλα να είμαστε ευχαριστημένοι πάντα.

Η αρχή της πλειοψηφίας, που είναι σημαντική στην πολιτική σε μια επιλογή των ηγετών ή αντιπροσώπων του λαού και της θέλησής του για την διακυβέρνηση, είναι η πλέον κοινωνικά αποδεκτή λύση, όχι γιατί είναι καλύτερη (ξέρουμε άλλωστε πόσο εύκολα παρασέρνονται οι πολίτες και πόσο γραφειοκρατικό και δυσκίνητο γίνεται ένα κράτος όταν επιμερίζονται οι ευθύνες), αλλά έχει διαχρονικά τις λιγότερες ενστάσεις και ανάλογα με την ποιότητα της κοινωνίας, της δίνει πραγματικό μερίδιο της εξουσίας ή έστω την αίσθηση ότι έχει ένα τέτοιο μερίδιο, άρα τελικά είναι η καλύτερη ως προς την αποδοχή της από τους περισσότερους. Το παράδειγμα της αρχαίας Αθήνας και η ανάδειξη του ελληνικού πολιτισμού της έδωσαν περισσότερη αίγλη. Επειδή λοιπόν είναι το πολίτευμα με την ευρύτερη δυνατή αποδοχή και δίνει την αποδοτικότερη νομιμοποίηση από κάθε άλλο πολίτευμα, η ανάδειξη και βελτίωσή της πρέπει να είναι το μέλημα όλων των πολιτών. Για τον λόγο αυτό επίσης, είναι και η πλέον αποδεκτή στις σύγχρονες κοινωνίες. Όλα τα ανεπτυγμένα και πιο φιλελεύθερα κράτη του πλανήτη, πορεύονται κυρίως με αυτήν αν και στην πράξη η σύγχρονη δημοκρατία

είναι ένας συνδυασμός δημοκρατίας και κάποιου είδους αριστοκρατίας.

Προβλήματα της πλειοψηφικής απόφασης

Η σύγχρονη δημοκρατία έχει μετατραπεί από άμεση σε αντιπροσωπευτική, λόγω του μεγέθους των σύγχρονων κρατών, λόγω της πληθώρας των θεμάτων που έχει να επιλύσει, αλλά και για να απομακρύνει τον κίνδυνο στο να παρασυρθεί η πλειοψηφία σε λάθος αποφάσεις για θέματα εξειδικευμένα ή κρίσιμα, που έχουν όμως πολύπλοκη επεξεργασία, που μπορούν να χειριστούν καλύτερα κάποιοι αντιπρόσωποι που έχουν μία υποτιθέμενη γνώση και εμπειρία.

Η δημοκρατία δεν είναι μόνο η αρχή της πλειοψηφίας, είναι και συγκεκριμένα στοιχεία της κοινωνίας και του πολιτεύματος που αν λείπουν, όσο και να δουλεύει η πλειοψηφία, το πολίτευμα δεν θεωρείται δημοκρατικό. Τα βασικά στοιχεία της δημοκρατίας είναι η ισότητα των πολιτών απέναντι στον νόμο, η τήρηση του νόμου από όλους και η ελευθερία της έκφρασης.

Για τον περαιτέρω επιμερισμό της εξουσίας στην δημοκρατία έχουμε τρεις ή και περισσότερες διαφορετικές Εξουσίες, την Εκτελεστική (Γενική Κυβέρνηση), την Νομοθετική (Βουλή) και την Δικαστική (Δικαστήρια) που οφείλουν να είναι ανεξάρτητες, για να ελέγχει η μία την άλλη και να αποφευχθεί ο ολοκληρωτισμός.

Πέρα από αυτά για την βελτίωσή της έχουν προστεθεί η δημιουργία ενός βασικού στοιχειώδους Νόμου, ο οποίος είναι υπεράνω όλων των νόμων και αλλάζει δύσκολα, που οφείλει να περιλαμβάνει τις σταθερές βασικές αρχές πάνω στις οποίες θα στηριχθούν όλοι οι άλλοι νόμοι και η διοίκηση του κράτους. Είναι αυτό που λέμε σήμερα Σύνταγμα. Είναι προφανές πως όσο μικρό, απλούστερο, σαφές και ξεκάθαρο είναι το σύνταγμα, τόσο και καλύτερη η δημοκρατία. Όταν είναι τεράστιο έχει άρθρα αντικρουόμενα ή που χρήζουν ερμηνείας και εξειδικευμένων νομικών -ειδικών για αυτήν-, έχουμε πρόβλημα στην δημοκρατία, όπως το σύγχρονο ελληνικό. (Το αμερικάνικο έχει 8 άρθρα και έχει υποστεί 27 τροποποιήσεις, της Σουηδίας 4 άρθρα και ελάχιστες τροποποιήσεις, το ελληνικό 120 άρθρα και αρκετές τροποποιήσεις).

Άλλη μια βελτίωση της δημοκρατίας στην σύγχρονη εποχή, είναι η αποδοχή των διεθνών συνθηκών - νομοθετημάτων, με κυριότερη την τήρηση των βασικών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που αυτά θεωρούνται σαν νόμος, πάνω από την αρχή της πλειοψηφίας, κάτι που εξασφαλίζει ότι δεν θα διωχθεί κανείς άνθρωπος ή καμιά μειοψηφία, από μια συνεχόμενη ή και ευκαιριακή πλειοψηφία, που θα θελήσει

να κυριαρχήσει ιδεολογικά και να προκύψει φασισμός. Ένα από αυτά είναι και η μη θρησκευτική δίωξη αλλά και θρησκευτική ελευθερία. Αυτό για να εξασφαλίσει πως η θρησκευτική πλειοψηφία σε ένα κράτος δεν θα περιορίζει η δυναστεύει άλλες σχετικές θεωρήσεις και το κράτος θα είναι όσο γίνεται πιο ουδέτερο ως προς τις θρησκείες.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η ίδια η κοινωνία στην εξέλιξή της, καταλαβαίνει πως η ποσότητα των ανθρώπων έχει αρκετά προβλήματα ως προς την ποιότητα των αποφάσεών της, για αυτό και υπάρχουν πολλές δικλείδες ασφαλείας ώστε να μην επέλθει κάτι το τραγικό. Να σημειώσουμε ότι πολλοί φασίστες και δικτάτορες ανέβηκαν στην εξουσία μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες, που σημαίνει πως η δημοκρατία πρέπει να είναι επιφυλακτική στις ευκαιριακές πλειοψηφίες που έχουν ολοκληρωτικό χαρακτήρα. Όλη αυτή η αναφορά για την δομή και εξέλιξη της δημοκρατίας, ξεκαθαρίζει πως η ποσότητα των ανθρώπων που πιστεύουν σε κάτι, μολονότι δίνει εξουσία, δεν δίνει απαραίτητα εχέγγυα ασφάλειας ή αλήθειας σε αυτό το κάτι, άσχετα αν το αποδεχόμαστε στην πολιτική, γιατί δεν υπάρχει άλλος τρόπος τεκμηρίωσης, βάζοντας όπως είδαμε και επιπλέον δικλείδες ασφαλείας.

Η θρησκεία και η σχέση της με την πλειοψηφία

Η θρησκεία ήταν η εκλογίκευση του φόβου του αρχαίου ανθρώπου σε κάθε τι το άγνωστο και επικίνδυνο για αυτόν. Είναι τελικά δευτερογενές αποτέλεσμα της ανάγκης για επιβίωση, της άγνοιας του φυσικού κόσμου και της άγνοιας του εαυτού του.

Ειδικά οι μονοθεϊσμοί όπως η χριστιανική θρησκεία, έχουν μεγάλο πρόβλημα με τις άλλες θεωρήσεις, αφού δεν δέχονται τίποτα άλλο πέρα από την “Μοναδική Αλήθεια” όπως την ορίζει ο κάθε ένας ή η κάθε σέκτα του. Το αποτέλεσμα είναι να είχε επιβληθεί τον 4-6ο αιώνα σε όλη την Ευρώπη ο Χριστιανισμός εξαφανίζοντας τους ανταγωνιστές του. Αργότερα, κάτι αντίστοιχο έκανε τον 7-9ο αιώνα το Ισλάμ στην Μέση Ανατολή και Β. Αφρική, και οι δύο αυτές θεωρήσεις παιδιά του εβραϊκού μονοθεϊσμού. Η διάκριση σε άλλες θεωρήσεις και σέκτες, έγινε και αυτή στο παρελθόν και χαρακτηρίζεται από διαφορετική γεωγραφική εξάπλωση και στα δύο αυτά κυρίαρχα δόγματα.

Σήμερα λοιπόν η θρησκεία είναι μια από τις θεωρήσεις σε μια πίστη σε κάτι το ανώτερο το θεϊκό, για το οποίο μίλησαν κάποιοι “αρχαίοι σοφοί” που για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν υπήρχε κανείς να κρίνει ή να σχολιάσει και αν υπήρχε τόσο το χειρότερο για αυτόν. Σημασία όμως έχει πως δεν βγήκε από απευθείας

επικοινωνία της κοινωνίας με τον υποτιθέμενο θεό, ή από ανακάλυψή του με κάποια ξεκάθαρα αποδεκτή μέθοδο, αλλά το μάθαμε από κάποιους που μιλούσαν για λογαριασμό, κάποιων, που ήταν μαθητές υποτίθεται των “σοφών” αυτών ή μιλούσαν για λογαριασμό του θεού ή των θεών όπως ισχυρίστηκαν κάποτε. Αυτή είναι η “εξ’ αποκαλύψεως αλήθεια” που λέγεται ότι έγινε σε κάποιες εποχές, για τις οποίες δεν έχουμε ιδιαίτερα ιστορικά στοιχεία, αφού με την επικράτηση του Χριστιανισμού για πολιτικούς λόγους της ομογενοποίησης πολυεθνικών κρατών, όλα αυτά συσκοτίστηκαν και αλλοιώθηκαν.

Δεν βγήκε λοιπόν η θρησκεία από λογική σκέψη ή απόφαση της κοινωνίας μας, ή του κάθε ενός μας, αλλά προέρχεται από την παράδοση, από το παρελθόν και μάλιστα το πολύ μακρινό παρελθόν για το οποίο τα στοιχεία έχουν συσκοτισθεί.

Η ποσότητα του κόσμου που την ακολουθεί, ιστορικά, μας λέει πως δεν φθάνει μόνο η παράδοση, αλλά υπάρχει και κάποιο ψυχολογικό έρεισμα. Στηρίζεται τελικά στην άγνοια και τον φόβο του θανάτου, στην ελπιζόμενη πιθανότητα του κατατρεγμένου στην ζωή να έχει μια καλή “μέλλουσα ζωή” για να στηριχθεί τώρα σε κάτι που θεωρεί σημαντικό και σοβαρό. Στηρίζεται όμως και στην ανάγκη πολλών να είναι μέσα σε ένα “ασφαλές” κοινωνικό πλαίσιο, να ανήκουν κάπου που αισθάνονται ότι ανήκουν σε μια μεγάλη ομάδα, σε μια αγέλη όπως και τα ζώα που αισθάνονται σιγουριά σε αυτή. Φυσικά, μιλάμε για καθαρά συναισθηματικούς λόγους και όχι για λογική επεξεργασία. Το θέμα είναι ότι συχνά ξεχνούμε ότι υπάρχουν και άλλες “αγέλες”. Έτσι, ένα σημαντικό στοιχείο που ξεχνούν όσοι ισχυρίζονται αυτή την ιδεοληψία, είναι πως και άλλες θρησκείες έχουν ανθρώπους, φανατικούς της πίστης τους, που σκοτώνονται για αυτήν και μάλιστα ανακηρύσσονται και άγιοι. Παράδειγμα οι ισλαμιστές τρομοκράτες. Σκοτώνονται ελπίζοντας ότι θα πάνε στον Παράδεισο και θα έχουν αιώνια δίπλα τους παρθένες να τους υπηρετούν και είναι και αυτοί αρκετοί και πραγματικοί στην σύγχρονη ιστορία, μάλιστα.

Η αλήθεια που μπορεί να μεταφέρει η χριστιανική θρησκεία

Δυστυχώς, αν και η θρησκεία καθορίζει πολλούς ανθρώπους σήμερα, δεν στηρίζεται σε τίποτα πραγματικό. Τίποτα το λογικό δεν υπάρχει στην θρησκευτική θεώρηση. Στηρίζεται αποκλειστικά στον φόβο και στο συναίσθημα, ανθρώπων που έτσι μεγάλωσαν και για τον λόγο αυτό στις χώρες που υπάρχει περισσότερος πολιτισμός ή ορθολογισμός, η θρησκεία είναι υποδεέστερη. Αντίθετα, στις θεοκρατικές χώρες όλοι σχεδόν οι δείκτες του πολιτισμού, της δημοκρατίας και της ελευθερίας είναι πεσμένοι.

Η θρησκεία δίνει στον κάθε ένα ελπίδα ότι μια φανταστική οντότητα ασχολείται μαζί του και μπορεί ανάλογα με τις πράξεις του να του χαρίσει κάτι καλό στην παρούσα ζωή ή να του δώσει κάποιου είδους αθανασία, με μια υποτιθέμενη μελλοντική ζωή. Δεν υπάρχει καμία απόδειξη πως τα λεγόμενα αυτά ισχύουν, δεν ξέρουμε καν τον πρώτο φορέα των ιδεοληψιών αυτών, οι οποίες στηρίχθηκαν σε μυθικές ιστορίες και ανάγκες άλλων και ξένων εποχών και αναμενόμενους μεσσίες παλαιών υποτιθέμενων προφητειών και τέλος όσα άλλα αναφέρονται σε αυτά τα καλούμενα ιερά κείμενα, και πέρα από ηθικές παραινέσεις που και αυτές είναι μιας άλλης εποχής και κουλτούρας, δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα ή με κάτι αληθινό όπως έχουμε δείξει σε αυτό τον χώρο με εκατοντάδες δημοσιεύσεις, αλλά συναισθηματικά καλύπτουν πολλούς ανθρώπους που δεν θέλουν να σκεφτούν ή να ερευνήσουν.

Πώς μεταδίδεται η θρησκεία

Η θρησκεία δεν είναι επιλογή του κάθε ανθρώπου, αλλά συνήθεια που αποκτά από μικρός και του επιβάλλεται από την κοινωνία.

Μεταδίδεται από γενιά σε γενιά, χωρίς να επεμβαίνει η λογική. Κανείς δεν πληροφορήθηκε τι είναι η θρησκεία ή ποια είναι καλύτερη για να αποφασίσει λογικά, αφού τουλάχιστον ενηλικιωθεί για να συγκρίνει ή να κρίνει. Ούτως ή άλλως δεν είχε ποτέ όλα τα στοιχεία που θα έπρεπε για να αποφασίσει, στην πραγματικότητα δεν ρωτήθηκε καν, αλλά πάντα γνωρίζει ντε φάκτο μία μόνο “σωστή” θεώρηση. Όλοι βαπτίζονται νήπια και μαθαίνουν από μικροί πριν αναπτυχθεί η λογική, ότι υπάρχει μια οντότητα (ή περισσότερες), που ασχολείται μαζί τους και που μπορεί να τους βοηθήσει αν είναι καλά παιδιά και μαθαίνουν επίσης ένα σωρό θαυμαστά πράγματα και ιστορίες που γίνανε στο παρελθόν ή και ακόμα γίνονται σε κάποιους, που φυσικά δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα. Είναι μια ιστορία σαν του άγιου Βασίλη, αλλά αυτή λέγεται σοβαρά και διανθίζεται από παλιά και σύγχρονα “θαύματα” ή εμπειρίες που αποδίδονται αποκλειστικά, χωρίς λογική, στην οντότητα αυτή. Άλλη μια παράμετρος είναι η γεωγραφική εξάπλωση των θρησκειών που αναφερθήκαμε ήδη. Η κάθε θρησκεία ή σέχτα, ελέγχει κατά κανόνα μια συγκεκριμένη γεωγραφική έκταση και συγκεκριμένες εθνότητες ή κοινωνίες που εξαρτώνται από μια παλαιά ιστορική εξέλιξη μιας αυτοκρατορίας. Αν σήμερα κάποιος γεννηθεί στην Ινδία θα είναι το πιθανότερο, σε όλη του τη ζωή ινδουιστής· αν γεννηθεί στην Τουρκία μουσουλμάνος, στην Ελλάδα ορθόδοξος και στην Ιταλία καθολικός. Αυτό σημαίνει ότι η “αλήθεια” της κάθε θρησκείας είναι σχετική και προφανώς τυχαία για τον

κάθε ένα. Ο κάθε θεϊστής αισθάνεται τυχερός που όπως νομίζει είναι στην “σωστή” θεώρηση και όλοι οι άλλοι πλανημένοι, μη αντιλαμβανόμενος ότι και οι άλλοι λένε ή αισθάνονται ακριβώς το ίδιο.

Εδώ, πρέπει να προσθέσουμε τον εξαιρετικό τρόπο προσαρμογής αυτής της ποσότητας ή πλειοψηφίας που φαντάζεται ο κάθε χριστιανός, ανάλογα με την περίπτωση δυσκολίας. Προβάλλει συνέχεια την έννοια της χριστιανοσύνης και του πλήθους των χριστιανών που σήμερα υπολογίζεται στο 33% του συνόλου της ανθρωπότητας και είναι η μεγαλύτερη θρησκευτική ομάδα. Μόνο που αυτή είναι κατ’ όνομα συγγενής με το είδος στο οποίο αναφέρεται και δεν είναι καθόλου ομοιογενής και όταν συζητήσει κανείς για την ιστορία του Χριστιανισμού και την διαχρονική του δράση, αυτό το τεράστιο ποσοστό, ξαφνικά μειώνεται κατά βούληση· αυτοί είναι δυτικοί και πιστεύουν σε λάθος “πιστεύω”, οι άλλοι είναι άθεοι, άλλοι αιρετικοί, προτεσταντίζοντες, βαρλαμικοί, παλαιόπιστοι, παλαιοημερολογίτες, έχουν στρεβλή θεώρηση κ.ο.κ. Εν ολίγοις, σε κάθε πρόβλημα που αντιμετωπίζουν σε μια συζήτηση, μειώνουν όλο και περισσότερο το ποσοστό αυτών που πραγματικά για αυτούς πιστεύουν στην “αλήθεια” που έχουν μέσα τους και τελικά αυτό το ποσοστό μειώνεται δραματικά σε κάποιους άγιους που υποτίθεται είναι οι πραγματικοί χριστιανοί, τελικά σε μια ιδέα αυθεντικότητας που και αυτή παίζεται στο τι είναι στην πραγματικότητα. Είναι καθαρά θεωρητική. Αυτή η θεώρηση λάστιχο είναι χαρακτηριστική της υποκρισίας των χριστιανών και τελικά του πραγματικού μεγέθους της θρησκείας τους.

Συμπέρασμα

Ο πιστός συνηθισμένος από το περιβάλλον του, την πόλη και την χώρα του, αισθάνεται πως όλοι έχουν την ίδια με αυτόν θεώρηση, γιατί δεν θέλει να μάθει και δεν τον απασχολεί καθόλου μέσα στον μικρόκοσμό του, τι γίνεται έξω από αυτά που συνήθισε. Αν βγει όμως και δει πως ζουν σε άλλες χώρες και κοινωνίες, θα διαπιστώσει ότι υπάρχουν τόσες πολλές θεωρήσεις που το να πιστεύει πως η δική του είναι η σωστή είναι ιδιαίτερα εγωιστικό. Η πληθώρα του κόσμου που επηρεάζεται από την κάθε θρησκεία λοιπόν, ακόμα και των φανατικών που πέθαναν για αυτήν, δεν αποδεικνύει την ύπαρξη όλων αυτών που πιστεύονται σε αυτήν και φυσικά δεν μπορεί να είναι και σοβαρό επιχείρημα που να δείχνει κάτι από την αλήθεια της ως Αλήθεια.

Φιλίστωρ